

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 38.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 22. septbr. 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Samtala

við ein skipara viðvíkjandi

Grønlandsfiskiskapinum.

Vit hittu ein skilaskipara, ið nýliga er komin úr Grønlandi, og spurdu:

Hvussu hevur gingist í Grønlandi?

— Illa?

Hvussu tá — hava tit ikki verið í fiski?

— Eg kann ikki siga, at tað hevur verið lítil fiskur til — tað hevur verið sjáldan dagur, at vit ikki hava sæð nógvan fisk. Hann hevur gingið í stímunum uppi í sjónum og hevur verið at sæð eins og tær tjúkkur seida-torvurnar her heima. Ólukkan hevur verið, at hann ikki hevur tikið. Vit hava roynt við sild úr fiskinum, kalvabeitu og fugla-agni, men einki hevur hjálpt. Fiskiskapurin hevur farið fram á tann hátt, at tá ið vit hava sæð stimarnar, hava vit siglt í teir og kastað. Viðhvørt hevur fiskurin als ikki tikið, men so til aðrar tíðir kundu triggir ella fyra draga í heinta; men tá ið øll snorini komu niður, doyði hann ikki. Tað visti seg, sum fiskurin ræddist av nógv snori.

Vit høvdu tveir bátar og royndu við teim. Teir finga væl av fiski, men tað munaði av lítið. Høvdu menninir, ið vóru noyddir at vera eftir á skipinum, fingið tilsvand, vildi væl verið burtur úr. Men tað kundu ikki meir enn 7 menn tilsamans dríva fiskiskap í báðum bátunum, og 14 menn máttu vera eftir á skipinum og finga at kalla einki. Tað merkiliga visti seg, at á tí minna bátinum við trimum monnum fekt altíð um dupult só nógv av fiski sum við tí størri bátinum. Hetta og royndirnar á skipinum gav okkum ta hugsan, at tá ið vóru ov nógv snori úti í fenn, bar ikki til. Hetta tyktist logið, eftir sum vit Føroyingar hava verið vanir við. Men soleiðis var. Tað er mín meining, at tað ræður um at hava flest møguligar bátar við, so allir menn kunnu fiska í báti, og helst skulu ikki vera fleir enn tveir á hvørjum. At tað er nakað í hesum — ið hvussu er, tá ið talan er um flotfisk, stíma-fisk — sýna royndirnar hjá Fransum og Portugisarum, ið lógu uppankraðir haruppi. Teir fiskaðu bara við smáum dorum við einum manni í hvørjari. Hvørt skipið hevði 30—40 »dori«. Hesar doriar lógu eisini fyri íla. Eg var umborð á fleiri franskum og portugisiskum skipum. Tað var iðiligt, at teir høvdu 4—5000 á dekk,

samstundis sum vit, ið fiskaðu frá skipinum, bert kundu hava 200. Øll føroysk skip, sum vit tosaðu við, og sum ikki høvdu fleir enn tveir bátar, søgdu somu søguna.

Hvussu ber tað til at ymsi stór skip hava fiskað heilt væl? Hava tey haft fleiri bátar?

— Já, hesi skip hava haft nógvir bátar, summi upp til 7, og haldi eg tað vera orsøkina til teirra fiskiskap. Teir, ið hittu við stoðufisk, fiskaðu eisini væl frá skipinum. Men hjá teim flestu var talan um flotfisk í ár.

Hvussu nógvir menn vóru á teim stóru portugisisku skonnart-unum?

— Einir 40 menn — fleiri vóru teir ikki.

Høvdu hinir annan reiðskap og annað agn enn Føroyingar?

— Já, teir høvdu víst orðvisi reiðskap. Teir høvdu smáar blýggjikulur drignar á eina klæna lissu. Snorið høvdu teir fast í øðrum endanum á lissuni, svøvl í hinum endanum, fast í svøvlilin ein klænan teym uppá ein 1/2 favn við háki í. Mitt úr hesum teymi høvdu teir ein lítlan teym við háki. Agnið var nakað tað sama sum vit høvdu; viðhvørt høvdu teir skráp viðhvørt kalvabeitu og til tíðir sild úr fiskinum. Vit royndu við hesum reiðskapi frá skipinum, men tað segði tað sama. Teir pilkaðu eisini við serligum pilk-ingarreiðskapi. Flestir av Portu-gisarum og Franskmønnum lógu á Fyllu banka — og fiskaðu sum sagt øft, meðan Føroyingar finga lítið og einki.

Halda tygum, at Føroyingar ífall teir finga sær »dori« ella smábátar, at teir so vildu fingið nógv úttafyri markið?

— Já, eftir sum royndirnar hjá Fransum og Portugisarum visti seg, skuldi tað einki verið at ivast í.

Er tað altíð fiskur innan fyri markið, á fjórðunum?

— Óivað. Kundu Føroyingar fingið loyvi at ligið uppankraðir innan fyri við um tað ikki var meir enn 10 smáum bátum, vildi óivað fingist fleiri ferðir upp?

Hvussu siggja tygum uppá útiróðarspursmálið í Grønlandi?

— Óføra væl. Tað er ikki at ivast í, at til næsta ár vil hópur av fiskarum royna at sleppa sær at rógva út har uppi. Spurs-málið verður so, hvussu bátarnir, saltið, oljan og provianturin skulu fáast upp. Eg meini, at

beinast og lættast er at fleiri, t. d. einir 20 bátar taka seg saman um at leiga eina stóra skonnart, ið kann føra útgerðina og bátarnar upp til Grønlands. Skonnartin verður ankrað upp tætt hjá fiskigrunninum. Fiskurin verður saltaður í hana, og hon førir hann heim. Tað, ið nú verður gildið fyri frakt av fiskinum og útgerðini, er óivað nógv meir enn, hval ein skonnart kostar at leiga. At hava eina tilfika skonnart vil eisini gera tað møguligt at fara við fiskinum hagar, ið mest fæst fyri hann. Fiskimaðurin hevur jú einki oyra at missa.

At munur er á, hvat ið Fransarnir og Portugisarnir í ár hava fingið í Grønlandi, og tí, ið Føroyingar hava veitt, visir, at ein Fransurin í ár fór undan Grønlandi við 500.000. Heri var kortini tað, ið fiskað var á New Foundlandi, ið tó ikki gav nógv í ár.

Oyggjarvegurin.

Tórshavnar býráð hevur sent lögtinginum bræv, har teir skriva, at teir vænta av lögtinginum, um »finansplanurin« annars verður samtyktur, at tað tekur sær av at fáa oyggjarvegin lagdan.

Oyggjarvegurin verður 18 km langur frá vegnum í Havnardali til Kolfjarðarvegin. Hann er ætlaður at koma at kosta 275.000 kr.; tað er 15 kr. og nokur oyru hvor kvadratmetur. Býarstjórn greiður frá, at Havnar kommuna letur ein fjórðing av øllum lögtingsskatti, og at hon eftir »finansplaninum« kemur at lata um ein triðing; og roknar hon so-statt við, at hon fær nakað av tí peningi, sum eftir »finansplaninum« skal nýttast til vegbygging. Býráðið greiður eisini frá tí týðningi, ein slíkur vegur kemur at hava fyri sambandið millum Tórshavn og bygdirnar á Streymoy og í Vágum og seinri (tá brúgv verður gjørd um Steym-in) á Eysturoynni.

Kommunan ætlar, fyri at fáa hetta mál fram, at gjalda tann part av peninginum, sum kommunurnar skulu gjalda, norður til Kolfjarðarvegin, og tekur uppá seg at halda hann í góðum standi norður at markinum til Kolfjarðarhagan, av tí at tær smærri kommunarnar, gjøgnum hvørs hagar vegurin skal leggjast, ið hvussu er í fyrsta umfari at kalla onga nyttu fáa av honum, og heldur ikki eru forar fyri at útreiða so stóran pening, sum krevast.

Umfamt ta nyttu ein slíkur vegur kemur at verða til gjøgnum tíðirnar, má eisini hugsast um tað nógvá arbeiði, ið fæst við at leggja vegin; og er tað sjálvandi av stórum týðningi í hesi arbeiðsleysu tíð. — Tað er tí at vóna, at lögtingsmennirnir taka væl undir hetta mál og fáa tað fram.

Skarpskering á tingi.

Jóannes Patursson lovar**at standa á sýslumanni****K. Djurhuus fyri at bera****lygnmannsboð.**

Djurhuus (nevndarinnar vegna), Debess og Niclasen átalaðu sinnissrørdir nokur úttalislir í einum skrivilsi, ið A. Ziska, traðarmanna-felagsins vegna hevur skrivað til ministerið.

Undir málinum viðvíkjandi miðstöðu fyri sølu av føroyskum eplum — komu nakrir sambands- og sjálvstýrismenn so í »harniske« sum onga tíð er hent í ár.

Stríðið eldvist av einum skrivilsi, sum A. Ziska traðarmanna-felagsins vegna hevur sent ministerinum. Í hesum skrivili verða teir føroysku bøndurnir ógviliga harðliga viðfarnir. Millum annað fáa teir hesa ábreiðslu: »Den færøske Bondestand har desværre med Tiden for største Partens vedkommende udviklet sig til en evneles, men for sund Udvikling i Landbrugslivet paa Færøerne skadelig, hæmmende Samfundsklasse«.

Fyrst átalaði K. Djurhuus atfinningina at bóndunum ógvuliga harðliga og helt at flestu bøndur vóru ógviliga arbeiðssamir.

Síðani helt N. Debess eina langa harmatalu yvir, »at nakar Føroyingur kundi fáa seg til at fara út um Føroyar við eini tilfíkari útspilling av einum klassa, einum standi í Føroyum. Ein kundi meina um bøndurnar, hvat ið ein vildi, men tilfíkt lá niðan fyri alt sum her var farið fram. . . .«

So tók N. Niclasen og gjørdi Debessar orð til síni og var eins harður í síni fordøming.

Jóannes bóndi takkaði teimum báðum seinast nevndu tal-arunum, og nýtti høvi til at halda stóra talu um, hvussu bøndurnir høvdu ligið undir eini javnari og savnari útspill-

ing. Tað andraði hann tí ikki, tað sum her lá á tingborði. Tað var ikki bara hann, ið undir stóð, ið var at klikkja. Hann hevði bara sett á prent tað, ið var bildið fram millum manna av politiskum appösum, sum høvdu líka nógvá skyld sum hann.

A. Samuelsen helt tað vera betegnandi fyri J. Patursson, at hann bara takkaði Debess og Niclasen og ikki gav eitt takkar-orð til framsøgumannin, ið tó var tann, sum hevði fingið nevndina til at átala tey ljótu úttalislir ímóti bóndunum; ja, Jóannes bóndi gekk enn tá so víft, at hann umskyldaði undir-skrivarin av skendarskrivilsinum ímóti bóndunum og vildi leggja alla skylduna á aðrar. Men framsøgumaðurin kundi væl vera Patursson takk fyri uttan.

Harðmæltur svaraði Jóannes bóndi, at hann kundi ikki takka orðførara, ið ber lygnarboð í nevndina.

K. Djurhuus svaraði, at hann hevði yvirhøvar ikki borið ósonn boð frá Patursson.

Patursson var nú heilt sinnissrørdur, og segði, at tað var satt, at orðførarin hevði borið ósonn boð — og hann skuldi koma at standa til svars fyri tey.

Samuelsen bað Patursson »passa uppá, at hann tá kom at bera sonn boð«.

Hesin hildarleikur kom so óvart, at allir tingmenn, ið einki kundu til førsøguna, sótu bilsnir sum »døttirir úr mána-num«.